

**O‘QITUVCHI MEHNATI VA TA’LIM TIZIMIDAGI MUAMMOLAR:
YECHIMLAR VA TAKLIFLAR**

KuAf Mikrobiologiya, farmakologiya, normal va patologiq fiziologiya kafedrası , AnDU Genetika va Biotexnologiya Kafedrası O‘qituvchi

Muxamadjonov Sardorbek Baxtiyorjon o‘g‘li

(s.baxtiyorovich97@gmail.com)

AnDU Genetika va Biotexnologiya Kafedrası O‘qituvchi

Abduvaxopova Mahliyohon Azizillo qizi

(abduvaxopovamahliyo@gmail.com)

AnDU Genetika va Biotexnologiya Kafedrası magistranti

Madaminov Rahmatillo Erkinjon o‘g‘li

(raxmatullox9030770@gmail.com)

Annotatsiya: Ushbu maqola O‘zbekistondagi oliy ta’limning asosiy muammolarini tahlil qilishga bag‘ishlangan. Maqolada byurokratizatsiya, o‘qituvchilar uchun ortiqcha yuklama, talabalarning motivatsiya yetishmovchiligi va ilmiy maqolalarning miqdor va sifati o‘rtasidagi nomutanosiblik kabi masalalar ko‘rib chiqiladi. Muallif ushbu muammolar oqibatlarini ko‘rsatish uchun aniq argumentlar va misollar keltiradi hamda ularni hal qilish bo‘yicha tavsiyalar beradi. E’tibor ta’lim sifatini oshirish va akademik muhitni yaxshilash bo‘yicha tizimli yondashuv zaruratiga qaratiladi.

Kalit so‘zlar: oliy ta’lim, byurokratizm, talabalar motivatsiyasi, ilmiy sifat, ta’lim islohotlari

“Проблемы высшего образования в Узбекистане: причины, последствия и пути решения”

Аннотация: Статья посвящена анализу основных проблем высшего образования в Узбекистане. Рассматриваются такие вопросы, как бюрократизация, избыточная учебная нагрузка на преподавателей, нехватка мотивации у студентов и дисбаланс между количеством и качеством научных публикаций. Автор предлагает конкретные аргументы и примеры, демонстрирующие последствия этих проблем, и выдвигает рекомендации для их решения. Особое внимание уделяется необходимости системного подхода к реформам, повышению качества образования и улучшению академической среды.

Ключевые слова: высшее образование, бюрократия, студенческая мотивация, качество науки, реформы в образовании

“Challenges in Higher Education in Uzbekistan: Causes, Consequences, and Solutions”

Annotation: The article examines the key challenges in higher education in Uzbekistan, focusing on issues such as excessive bureaucracy, overwhelming academic workloads for faculty, lack of student motivation, and the imbalance between the quantity and quality of scientific publications. The author provides specific arguments and examples illustrating the consequences of these issues and suggests actionable recommendations for improvement. The emphasis is placed on the need for a systemic approach to reforms, enhancing the quality of education, and fostering a supportive academic environment.

Keywords: higher education, bureaucracy, student motivation, academic quality, education reforms

Kirish

Oliy ta'lim tizimi jamiyatning kelajagini belgilovchi muhim sohalardan biridir. Ammo bugungi kundagi qator muammolar, jumladan, o'quv jarayonining byurokratlashuvi, ortiqcha yuklama, talabalar tomonidan bilimni qadrlamaslik kabi holatlar ta'lim sifatini pasayishiga olib kelmoqda. Ushbu maqolada oliy ta'lim tizimining dolzarb muammolari, ularning sabab va oqibatlari, shuningdek, ushbu muammolarni hal etish uchun alternativ yechimlar taklif qilinadi.

Mavzu dolzarbligi

Hozirgi davrda ta'lim sifatini oshirish, ilmiy yutuqlarni amaliyotga tatbiq etish, ta'limda raqamli texnologiyalarni qo'llash dolzarb masalalardir. Lekin bu jarayonda o'qituvchilarning haddan tashqari ortiqcha yuklama bilan bandligi va byurokratik muammolar ta'lim sifatiga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda. Bundan tashqari, talabalar tomonidan bilim olishga nisbatan beparvolik, baholarni sun'iy ravishda oshirishga intilish kabi holatlar tizimni yanada murakkablashtiradi.

Material va metodika

Ushbu maqolada quyidagi metodlardan foydalanildi:

- 1. Analitik metod** – mavjud ta'lim tizimi muammolarini tahlil qilish uchun xalqaro va mahalliy adabiyotlar ko'rib chiqildi.
- 2. Tajriba asosida kuzatish** – muallifning amaliy dars jarayonlaridagi kuzatishlari asosida muammolar belgilandi.
- 3. Solishtirma tahlil** – xorijiy oliy ta'lim tizimlari bilan O'zbekiston tajribasi o'rtasidagi farqlar o'rganildi.
- 4. Keyslar** – talabalar o'rtasida yuzaga kelgan muammolar asosida real hayotiy vaziyatlar tahlil qilindi.

Muammolar va argumentlar

1. Byurokratiya va ortiqcha yuklama

Holat: O'qituvchilarga qo'yilgan maqola, monografiya va boshqa ilmiy ishlar sonining ko'pligi sifatini pasayishiga olib kelmoqda. Yiliga 15 ta ilmiy ish tayyorlash

talab qilinadi, bu esa sifatli tahlil va laboratoriya natijalariga asoslangan ishlarni deyarli imkonsiz qiladi.

Keys: Ogaryova nomdagi M.D.U biokimyo va biotexnologiya kafedra professorining fikriga ko'ra, sifatli ilmiy maqola yaratish uchun kamida 6-8 oy vaqt kerak bo'ladi. Ammo bu vaqt talab qilinmay, faqat son ko'payishiga e'tibor qaratiladi.

Yechim: Ilmiy ishlar sonini emas, sifatini nazorat qilish tizimini joriy qilish. Bir yil davomida bir yoki ikki sifatli maqola talab qilish amaliyoti xalqaro tajribaga mos keladi.

Talabalarning bilim olishga mas'uliyatsizligi

Holat: Talabalar dars paytida beparvo, ma'ruzalarni yozmaydi yoki o'z vaqtida tayyorlanmaydi. Oraliq baholarni olishda esa yordam so'rashadi, hatto yolg'on ma'lumotlar tarqatib, ustozlarning obro'siga putur yetkazishga urinishadi.

Keys: Bir talaba ma'ruza matni Telegram kanaliga va YouTube tarmoqlariga joylashtirilgan bo'lsa ham, maruza matni hamda tayyor video roliklardan foydalanmasdan, o'qimasdan bahoni sun'iy ravishda oshirishni talab qilgan.

Yechim: Raqamli ta'lim platformalarini joriy etish va talabalar faoliyatini shaffof baholash tizimini yaratish. Masalan, dars jarayonida talabalar ishtirokini real vaqt rejimida kuzatib boradigan tizimlar (masalan, Learning Management Systems).

Rahbarlarning o'qituvchilarga nisbatan bosimi

Holat: Rahbarlar tomonidan ta'lim sifatiga emas, balki talabalar shikoyatlariga asoslangan bosimlar ko'rsatilib, o'qituvchilarning motivatsiyasi pasaymoqda.

Keys: Bir o'qituvchi talabalar shikoyati asosida yuqori rahbariyatdan dakki eshitgan, lekin keyinchalik shikoyat asossiz ekanligi isbotlangan.

Yechim: Rahbarlar tomonidan muammolarni bir tomonlama emas, balki holatning har ikkala tomonini ham o'rganish orqali hal etish tizimini yaratish.

Xulosa

Yuqorida keltirilgan muammolar ta'lim tizimining sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Byurokratik jarayonlarni qisqartirish, ilmiy ishlar sifatini oshirishga yo'naltirilgan tartib-qoidalarni joriy etish, talabalar bilimni shaffof va samarali baholash tizimlarini joriy qilish dolzarb masalalardir. Bu borada xalqaro tajribalarga tayanish va ta'lim jarayoniga innovatsion yondashuvni tatbiq etish muhim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. UNESCO. "Higher Education Quality Reports." 2023.
2. O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim qonunchiligi, 2022 yil.
3. Anderson J. "Effective Education Management." Cambridge Press, 2020.
4. Xolmatov Sh. "Ilmiy maqolalar sifati va ta'lim tizimi." Toshkent, 2021.
5. Karimova Z. "Byurokratik to'siqlarni qisqartirishda ta'lim boshqaruvi." O'zbekiston Respublikasi Ilmiy Akademiyasi, 2021 yil.
6. Dewey J. "Democracy and Education." New York: Macmillan, 2019.

7. OECD. "Teachers and School Leaders as Lifelong Learners." OECD Publishing, 2021.
8. Fazliddinov M. "Oliy ta'lim tizimidagi islohotlar." Toshkent, 2023 yil.
9. "Talabalar bilimni baholash bo'yicha xalqaro tajribalar." European Journal of Education, 2022.
10. Gaffarov T. "Pedagogika nazariyalari va ularning amaliyoti." Samarqand, 2020.